

зики, оскільки останні згруповані в окремий блок. У зв'язку з цим поряд консультативних фірм пропонується використання модифікованої системи показників, заснованої на збалансованості шансів і ризиків підприємства (Balanced Chance-and Risk-Scorecard).

3. Balanced Chance-and Risk-Scorecard

Даний підхід базується на модифікації BSC, яка полягає в тому, що замість орієнтації на чотири блоки BSC, що відображають стратегічні цілі компанії, ключовим елементом даної системи стають стратегічні фактори успіху компанії. Споконвічна гіпотеза, на якій будується концепція, полягає в тому, що успішна реалізація стратегії фірми, що означає її конкретизацію і ефективне проведення на більш низьких рівнях управління, залежить від більш-менш обмеженого числа так званих «стратегічних факторів успіху» [4, с. 478]. У даному підході фактори успіху стають сполучною ланкою між стратегічними цілями компанії і системою показників BSC. Перевагою даної концепції є те, що підприємство при розробці BSC може звернутися до стандартних реєстрів, в яких зібрані релевантні для окремих галузей фактори успіху.

Шляхом паралельного порівняння BSC для шансів і BSC для ризиків компанії концепція Balanced Chanceand Risk-Scorecard забезпечує менеджмент агрегованою і повною інформацією про поточний стан підприємства та ступеня досягнення стратегічних цілей компанії. Крім цього, заміна чотирьох блоків класичної BSC стратегічними факторами успіху полегшує оцінку індивідуальної для кожного окремого підприємства системи причинно-наслідкових взаємозв'язків показників BSC і стратегічних цілей, покладених в її основу. Особливу увагу управлінню ризиками приділено в даному підході за рахунок роз-

робки власної BSC для ризиків. Співвіднесення ризиків зі стратегічними факторами успіху покращує розуміння співробітниками взаємозв'язків між ризиками і кінцевими результатами діяльності фірми і підвищує свідомість персоналу в контролі ризиків. Як недолік даного підходу необхідно відзначити досить високі витрати на його реалізацію.

Висновки. Вищевикладене дозволяє зробити висновок про необхідність врахування особливостей діяльності підприємницької структури при виборі відповідного механізму управління ризиками. У разі якщо фірмою прийнято рішення на основі BSC здійснювати управління ризиками, необхідно спочатку оцінити реальні ресурси компанії, зважити переваги і недоліки підходів до інтеграції з позиції потреби компанії і особливостей її діяльності і на основі цієї інформації робити вибір на користь одного з варіантів інтеграції BSC і ризик-менеджменту.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Карліна Є. П., Потапова І. І. Управління ризиками підприємницької діяльності // Укр. Астрахан. держ. техн.ун-та. – 2006. – № 4(33). – С. 135-140.
2. Мітченко І. А., Потапова І. І. Теоретичні аспекти формування системи ризик-менеджменту в підприємницькій діяльності // Управління змінами та інновації в економічних системах / під ред. д-ра екон. наук, проф. В. В. Глухова, д-ра екон. наук, проф. А. В. Бабкіна : міжвуз. зб. наук. пр. – СПб. : Изд-во політехн. ун-ту, 2006. – С. 397-401.
3. Каплан Р. Організація, орієнтована на стратегію. Як в новому бізнес-середовищі процвітають організації, які застосовують збалансовану систему показників. – М. : Олімпік-Бізнес, 2005. – 392 с.
4. Впровадження збалансованої системи показників / Horvat & Partners. – М. : Альпіна Бізнес Бук, 2006. – 478 с.

УДК 330.341.1:334.75

Жигалкевич Ж.М.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри менеджменту

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут»

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КЛАСТЕРІВ

Стаття присвячена розв'язанню проблем створення кластерів взаємодіючих підприємств; визначено роль інституалізації кластерних процесів; подано характерні ознаки та виявлено переваги кластерів; розроблено модель інституційно-організаційно-забезпечення кластероутворення; визначено структуру ідеального кластера та подано її в графічному вигляді.

Ключові слова: кластер, інституційне забезпечення, інституційний механізм, формування, розвиток, модель.

Жигалкевич Ж.М. ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ПРИНЦИПЫ СОЗДАНИЯ И РАЗВИТИЯ КЛАСТЕРОВ

Статья посвящена решению проблем создания кластеров взаимодействующих предприятий; определена роль институализации кластерных процессов; поданы характерные признаки и выявлены преимущества кластеров; разработана модель институционально-организационного обеспечения создания кластеров; определена структура идеального кластера и представлена в графическом виде.

Ключевые слова: кластер, институциональное обеспечение, институциональный механизм, формирование, развитие, модель.

Zhygalkevych Zh.M. INSTITUTIONAL DEVELOPMENT FOR THE ESTABLISHMENT AND CLUSTERS

The article is dedicated to solving the problems of creation the clusters of interacting enterprises; outlined the role of institutionalization of cluster processes; posted typical signs and advantages of clusters; worked out the model of institutional and organizational support cluster's creation; outlined the basic elements of the cluster's ideal structure and developed its model graphically.

Keywords: cluster, institutional support, institutional mechanism, formation, development, model.

Постановка проблеми. Основними завданнями активізації інноваційної діяльності в науково-технічній та промисловій сферах є підвищення ефек-

тивності виробництва та конкурентоспроможності продукції (послуг), диверсифікація і вдосконалення структури виробництва та експорту. Нині багато

країн і регіонів роблять акцент у зазначених сферах на створення та розвиток кластерів. Інноваційна політика кластероутворення досить широко поширена у виді ініціатив регіональної стратегії або заходів з підтримки локальної системи виробництва. Однак, навіть за найбільш детальної і збалансованої нормативно-правової розробки, реалізація інноваційної політики не стане у повній мірі ефективною без необхідних інституційних умов.

Отже, постає необхідність розробки інституційних механізмів, що активізують інноваційно-технологічні процеси на підприємствах. Однією з таких форм, що підтверджується світовим досвідом, є інституційний механізм кластероутворення взаємодіючих господарюючих суб'єктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розкриття історичних передумов та аргументація поняття «кластер», як особливого явища в економіці, було розпочато в наукових дослідженнях зарубіжних учених І. Дахмена, Р. Коуза, П. Кругмана, Е. Лімера, А. Маршала, Л. Матссона, Ф. Перу, В. Прайса, Д. Сольтє, І. Толенадо, Й. Шумпетера та ін. Засновником сучасної концепції кластерів та аналізу їх впливу на формування конкурентних переваг вважають американського економіста М. Портера. Дослідженню кластерних механізмів присвячено праці російських учених, зокрема М. В. Афанасьєва, Ж. А. Мингалєвої, А. М. Міграняна, Е. О. Монастирного, Л. А. Мяснікової, С. В. Ткачової та інших. У вітчизняній науковій літературі питання створення кластерів в умовах інноваційної економіки відображено у працях З. С. Варналія, М. П. Войнаренка, О. Є. Кузьміна, О. А. Мазура, Б. Є. Патона, С. І. Соколенка, Д. М. Стеценка, Л. І. Федулової та ін. Але існують певні протиріччя між західною теорією і практикою кластеризації та українськими реаліями трансформаційної економіки. Запозичення західних технологій кластеризації вимагає певної адаптації і створення вітчизняного механізму інституційного забезпечення і раціональної підтримки кластерної взаємодії суб'єктів підприємництва. Отже, постає необхідність широкого спектра спеціальних наукових досліджень і теоретичного обґрунтування формування інституційних механізмів розвитку ефективних вітчизняних кластерних систем.

Постановка завдання. На основі вищезазначеного завданням дослідження є визначення інституційних механізмів, що забезпечують ефективне функціонування та розвиток кластерів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кластери – це система наукового, технологічного та просторового сполучення виробництв на засадах комплексного використання наявних ресурсів, спрямованих на досягнення найбільшої господарської ефективності та виготовлення конкурентоспроможної продукції. За своєю економічною сутністю кластери займають проміжне місце між автономними організаціями, регіональними промисловими комплексами і галузевими альянсами, поєднуючи в собі риси всіх зазначених видів економічних систем. Серед причин актуалізації кластерних процесів можна виділити декілька. Зокрема, стимулювання інноваційної компоненти промислової економіки, необхідністю підвищення конкурентоспроможності продукції на зовнішньому та внутрішньому ринках, сприяння налагодженню взаємодії учасників кластера на основі надійних коопераційно-коеволюційних домовленостей.

Опрацювання наукових підходів до сутності кластерів стало передумовою для виокремлення їх ключових системно-функціональних ознак, а саме це:

- географічна концентрація подібних, суміжних або додаткових підприємств з активними бізнес-транзакційними каналами, що поділяють спеціалізовану інфраструктуру і мають спільні можливості або загрози;

- галузеве, територіальне та добровільне об'єднання підприємницьких структур, які тісно співпрацюють із науковими (освітніми) установами, громадськими організаціями й органами місцевої влади з метою підвищення конкурентоспроможності власної продукції та сприяння соціально-економічному розвитку регіону;

- мережі виробників взаємозалежних підприємств, пов'язаних один з одним у доданій вартості ланцюга виробництва.

Успішний розвиток економічних кластерів вимагає удосконалення інституційних засад та розробки інституційного механізму їх створення та функціонування. Змістом аналізу інституційних засад формування і розвитку кластерів взаємодіючих промислових підприємств є аналіз діяльності суспільних інститутів (груп, організацій, об'єднань), зв'язків і залежностей між ними, визначення чинників задоволення економічних інтересів суб'єктів кластерної системи.

Процеси кластеризації є закономірним етапом та чинником об'єктивного розвитку ринкових систем. Їх розвиток дозволяє ефективніше поєднувати такі фактори економічного зростання як освіта, наука, культура підприємницької діяльності, що формують середовище для побудови економіки знань на регіональному та національному рівнях. Успішне функціонування територіально-галузевих інтеграційних об'єднань у формі кластерів є важелем підвищення продуктивності праці та результативності підприємницької діяльності економічних суб'єктів; стимулювання інвестиційного клімату взаємодіючих підприємств; активізування інноваційного рівня діяльності; створення системи підготовки висококваліфікованих спеціалізованих кадрів; збільшення випуску конкурентоспроможної продукції; забезпечення ефективного обміну інформацією.

Основою створення кластерів є економічні зв'язки, що базуються на довгострокових контрактах і здійснюються шляхом вертикальних і горизонтальних взаємодій між різними бізнес-суб'єктами та їх постійної (або довготривалої) взаємозалежності, як правило, взаємовигідної, обумовленої принципом синергізму (тобто діючи разом). Такі об'єднання сприяють малим організаціям поєднати переваги малих форм підприємництва і великих виробництв. Між фірмами, що належать різним власникам, відбувається споріднення при збереженні кожного з них своєї автономності.

Дослідження інституційних засад формування і розвитку кластерних об'єднань дозволяє визначити сутнісні характеристики, фактори впливу на розвиток і організаційні чинники та соціально-економічні наслідки функціонування кластерних об'єднань, що є важливою умовою раціонального розвитку економічних систем. Постає необхідність розробки інституційного механізму розвитку кластерів.

Механізм – це система трансформації господарських взаємовідносин суб'єктів у напрямі їх ієрархічного упорядкування відповідно до вимог традиційно існуючого або легітимно встановленого суспільством інституту [1, с. 83].

Інститут – система відносно стійких формальних і неформальних норм і правил, які регулюють прийняття рішень, діяльності та взаємодії соціально-економічних суб'єктів ті їх угруповань [2].

Інституційний механізм у загальному розумінні – це засіб встановлення порядку, стабільності та до-

тримання правил господарського механізму, а також забезпечення відтворення адекватних проявів зовнішнього середовища інститутів. До його особливостей можна віднести наступні:

- визначення взаємовідносин між взаємодіючими господарюючими суб'єктами;
- встановлення та забезпечення порядку у взаємовідносинах;
- підтримка стійкості господарського механізму та підвищення його ефективності;
- структурування різних індивідуальних інтересів взаємодіючих суб'єктів для досягнення спільної мети в межах господарського механізму;
- стабілізація відхилень дій суб'єктів від загальноприйнятих норм і правил.

У якості умов необхідності дослідження ролі інституційного механізму в розвитку кластерів пропонуються наступні. По-перше, повноцінна модель кластерів не може бути створена без урахування інституційного фактора (вимірювання) їх формування та функціонування. По-друге, в соціально-економічних умовах, що тягнуть до ринкового (у сенсі конкурентного) типу, не можуть існувати стійкі в довгостроковому періоді кластери неінноваційного типу [3, с. 8].

Метою дослідження інституційних засад кластеризації є визначення критеріїв, факторів і наслідків формування кластерних об'єднань, а також виявлення системи економічних інтересів, які формуються під впливом розвитку відповідних інституційних засад і сприяють удосконаленню ключових параметрів функціонування економічних систем.

Аналізуючи дослідження вчених, характерними ознаками організаційних форм кластерів є: географічна концентрація; множинність економічних агентів; функціональна взаємопов'язаність і взаємодія учасників; спеціалізація фірм-суб'єктів кластера; присутність конкуренції всередині кластера; інноваційна направленість; наявність висококваліфікованого персоналу.

Концепцію кластера можна звести до «5К» – концентрація, конкуренція, кооперація, комунікація, компетенція [3, с. 12]. До визначальних принципів формування кластерів віднесено наступні: загальні (наукові, легітимності, об'єктивності, своєчасності, цілеспрямованості, прогресивності, ефективності, адекватності, адаптивності); специфічні (територіальної локалізації, поєднання кооперації та конкуренції, довгострокової взаємодії, диверсифікації, узгодженості інтересів, селективності, корпоративності, партнерства, взаємозв'язку, інформаційної забезпеченості, аутсорсингової спеціалізації); системні (комплексності, циклічності, саморозвитку, синергізму, оптимальності).

Можливість створення кластера обумовлюється наявністю: формальної інституціональної структури (вертикально та горизонтально інтегрованої), координуючої розвиток кластера, створеної за участю входять до нього компаній; секторів економіки, привабливих з позиції

попиту, пропозиції і прогнозів розвитку; природних ресурсів, розвиненого виробничого і науково-технічного потенціалу, широких верств освіченого населення, доступу до зовнішніх джерел інформації; регіональної стратегії розвитку [4]. Етапність інституційно-організаційного забезпечення формування кластерів можна подати схематично (рис. 1).

Так, початковим етапом формування кластера є прояв ініціативи і створення потенційного ядра кластера. Ним, як правило, виступає велика фірма або співтовариство схожих фірм, які за допомогою вертикальних (ланцюги покупок і продажів), а також горизонтальних зв'язків (додаткові вироби і послуги, використання подібних спеціалізованих процесів, технологій або інститутів) взаємодіють з іншими організаціями, що беруть участь у кластеризації.

Для здійснення управлінської участі ядра кластера в роботі окремих учасників формується централізований апарат – Форсайт-центр. Його структура і функції залежать від управлінського навантаження, що покликани метою створення. Також у межах Форсайт-центру створюється система інформаційно-комунікаційного забезпечення. Створення інформаційно-комунікаційної системи забезпечить формування єдиного інформаційного простору, за допомогою якого здійсниться інтеграція знань і компетенцій різних елементів кластерної структури.

Процес формування критеріїв відбору учасників інноваційно-технологічного кластера здійснюється на основі визначення необхідних ресурсів для досягнення поставленої мети. Проводиться аналіз показників, що характеризують технічні, технологічні, фінансові, інвестиційні можливості, майнові і ка-

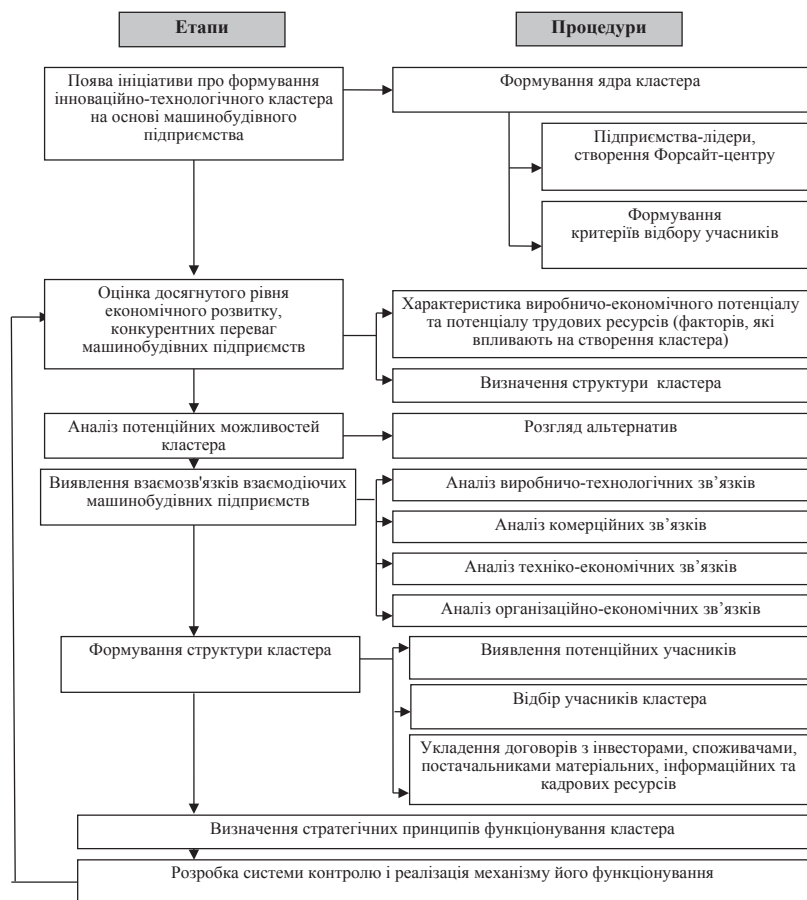

Рис. 1. Логіко-структурна схема інституційно-організаційного забезпечення кластероутворення

дровий потенціал потенційних учасників. У результаті аналізу виявляються усі способи їх ефективної взаємодії, зокрема: спільне використання основних засобів; взаємозаліки дебіторської заборгованості одних підприємств і кредиторською інших; загальні схеми реалізації продукції; налагодження зв'язків у постачанні та споживанні продукції серед учасників інноваційно-технологічного кластера.

Далі аналізуються потенційні можливості кластера. Розглядаються альтернативи використання ресурсів та способи досягнення намічених початкових завдань. Після чого визначаються форми взаємодії між учасниками кластера на базі наявної інноваційної складової. Основними видами зв'язків характерних для кластера взаємодіючих промислових підприємств є: виробничі, техніко-економічні, організаційно-економічні та комерційні.

Визначення стратегії забезпечить успішність функціонування та розвитку кластера зазначеного виду. Кластерні стратегії формуються на основі принципів: концентрації виробництва, відображення бізнес-простору цілісного виробничо-комерційного (вартісного) ланцюга, поліфонії інтересів, відтворення конкурентних переваг, розподілу, одночасності.

Формування кластерів зорієнтоване на забезпечення підвищення конкурентних переваг, серед таких:

- зниження витрат через відсутність посередницьких організацій між учасниками;
- можливість ефективного та раціонального використання капіталу;
- економія коштів завдяки повторюваності контактів між учасниками;
- доступ до спеціалізованої інфраструктури, юридичних, консультаційних послуг, фахівців та експертів місцевих інститутів;
- підвищення гнучкості та інноваційного потенціалу, переваги в доступі до нових технологій;
- сприятливі умови для швидкого навчання, а отже, підвищення якості продукції та збільшення обсягів її виробництва;
- виникнення ефекту синергії.

Виникнення синергетичних ефектів у межах кластерних утворень зумовлені спільним використанням ключових чинників виробництва. Для кластерів взаємодіючих підприємств характерними видами синергетичних ефектів є наступні:

- технологічний (спільне використання базових технологій, дифузія технологічних новин, передача ноу-хау).
- ресурсний (спільне використання на пільгових умовах ключових видів ресурсів: виробничі площі, центри колективного користування технологічним устаткуванням).

– інфраструктурний (спільне використання на пільгових умовах елементів інфраструктури, необхідних для всіх підприємств: банківські, страхові, консалтингові послуги).

– інформаційний (формування єдиного інформаційного простору серед взаємодіючих підприємств).

У відповідності до вищезазначеного інституційний механізм розвитку кластерів можна представити як систему впорядкованих взаємозв'язків між взаємодіючими підприємствами-учасниками. Ця система регулюється формальними та неформальними нормами і правилами, орієнтується на певний набір стимулів і обмежень з метою підвищення ефективності діяльності та стійкості кластера [5]. Під ефективністю кластерної структури розуміється результативність спільної діяльності учасників як єдиного цілого,

що визначається відношенням суми індивідуальних ефектів, скорегованих з урахуванням виникаючих синергетичних ефектів, до витрат, які зумовили їх здобуття.

Отже, постає необхідність формування такого інституційного механізму розвитку кластера, який буде регулювати систему взаємозалежних кластерних показників, а саме: конкурентоспроможність і відтворення конкурентних переваг; механізм контролю; важелі зниження транзакційних витрат (кількісних і якісних) на всіх етапах виробничо-комерційного ланцюжка. Економічна сутність такого механізму полягає у відтворенні виробничо-технологічних зв'язків між взаємодіючими підприємствами-учасниками та структурно-функціональної впорядкованості у межах кластера.

Виявити загальні закономірності формування первинних інтеграцій найбільш зручно за допомогою моделювання. Модель використовується як умовний образ об'єкта, сконструйований для спрощення його дослідження [6, с. 204]. У складі ідеального кластера називаємо ідеальним тоді, коли до його складу входять всі відомі види масового виробництва, добування та переробки сировини, а також усі види організацій, установ, закладів, які займаються обслуговуванням цих виробництв) виділяється п'ять таких частин:

1. Центральна виробнича підсистема, що являє собою сукупність і виробничо-економічну чи виробничо-технологічну єдність відповідних підсистем. Ця підсистема є виробничим ядром будь-якого кластера.
2. Підсистема виробництв, відповідним їм видів виробничого обслуговування галузей: ремонтно-механічні майстерні, інструментальні заводи, лакофарбові підприємства, фурнітурні фабрики, організація збуту, постачання тощо.
3. Підсистема проектно-конструкторських інститутів, бюро, науково-дослідних закладів, які займаються вивченням і впровадженням найновіших досягнень.
4. Підсистема навчальних закладів, що готують спеціалістів вищої і середньої кваліфікації, техніків (спеціалізовані інститути, професійні училища, школи, курси).
5. Підсистема спеціалізованих органів управління, які одержують інформацію про стан інших під-

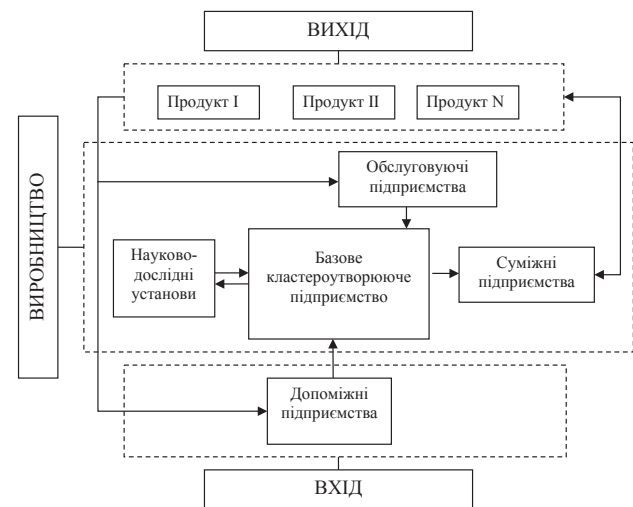

Рис. 2. Принципова схема логіко-структурної моделі процесу виробництва в кластері взаємодіючих підприємств

систем кластера, оброблюють інформацію, дають команди щодо напрямів розвитку кластерів і складових частин.

У процесі моделювання інформація про кластероутворююче підприємство систематизується і переноситься на його теоретичну модель, представлену в графічному вигляді (рис. 2).

Ефективна діяльність кластерних утворень формується в результаті загальноекономічної взаємодії всіх його учасників. Економічна сутність кластеризації проявляється у встановленні таких взаємовідносин між господарюючими суб'єктами, які забезпечують довгострокове погодження та взаємне зближення інтересів і цілей.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, незважаючи на підвищений інтерес науковців та існуючий успішний зарубіжний досвід створення та розвитку кластерів, залишаються проблемними питання щодо механізмів формування і ефективного функціонування вітчизняних кластерів на основі взаємодіючих підприємств. Існує необхідність розробки інституційних механізмів кластероутворення, що сприятиме активізації кластеризації вітчизняних взаємодіючих підприємств. У дослідженні виявлені характерні ознаки кластерів, їх конкурентні переваги. Запропоновано поетапну інституційно-орга-

нізаційну модель забезпечення кластероутворення. Визначено склад ідеального кластера та подано його модель у графічному вигляді.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Лебедева Н. Н. Институциональный механизм экономики: сущность, структура, развитие. – Волгоград : Изд-во ВолГУ, 2002. – 326 с.
2. Аверина И.С. Институциональный механизм стимулирования инновационной деятельности: противоречия и возможности их решения [Электронный ресурс] / Аверина И.С. // Современные проблемы науки и образования. – 2013. – № 3. – Режим доступа : <http://www.science-education.ru/pdf/2013/3/380.pdf>.
3. Гареев Т. Р. Кластеры в институциональной проекции: к теории и методологии локального социально-экономического развития / Т.Р. Гареев // Балтийской регион. – 2012. – № 3(13). – С. 7-33.
4. Алёхин, Д. Территориальные инновационные кластеры в Беларуси: возможности формирования / Д. Алёхин // Новости науки и технологий. – Минск : ГУ «БелИАС». – 2009. – № 3. – С. 42-45.
5. Клейнер Г.Б. Синтез стратегии кластера на основе системно-интеграционной теории [Электронный ресурс] / Г.Б. Клейнер, Р.М. Качалов, Н.Б. Нагрудная // Отраслевые рынки. – № 5-6(18), 2008. – Режим доступа : <http://www.kleiner.ru/arpab/klaster.html>.
6. Лопатников Л. И. Экономико-математический словарь : словарь современной экономической науки / Л. И. Лопатников. – 5-е изд. пер. и доп. – М. : Дело. – 2003. – 520 с.

УДК 338.48

Зарічна О.В.
кандидат економічних наук,
асистент кафедри маркетингу
Мукачівського державного університету

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЇХ РОЛЬ В ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті досліджується економічна сутність поняття «інвестицій» та їх вплив на розвиток туристичної галузі. Визначено переваги та недоліки використання інвестицій в туризмі. Запропоновані стратегічні цілі інвестиційної політики в галузі туризму.

Ключові слова: інвестиції, валові і чисті інвестиції, прямі і непрямі інвестиції, туризм, туристична діяльність, інновації в туризмі.

Zarichna E.V. ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ИНВЕСТИЦИЙ И ИХ РОЛЬ В ТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье исследуется экономическая сущность понятия «инвестиций» и их влияние на развитие туристической отрасли. Определены преимущества и недостатки использования инвестиций в туризме. Предложены стратегические цели инвестиционной политики в области туризма.

Ключевые слова: инвестиции, валовые и чистые инвестиции, прямые и косвенные инвестиции, туризм, туристическая деятельность, инновации в туризме.

Zarichna O.V. ECONOMIC NATURE OF INVESTMENTS AND THEIR ROLE IN TOURISM ACTIVITIES

This paper examines the economic substance of the term «investment» and their impact on the tourism industry. Advantages and disadvantages of using investments in tourism. The proposed strategic objectives of the investment policy in the field of tourism.

Keywords: investment, gross and net investment, both direct and indirect investment, tourism, tourist activities, innovation in tourism.

Постановка проблеми. З розвитком ринкових відносин все більше постає питання вивчення важливості здійснення капіталовкладень в розвиток туристичної індустрії країни. Здійснення інвестиційної діяльності в туристичній сфері передбачає відповідне управління цим процесом, основна мета якого забезпечити найефективнішу реалізацію системи цілей і засобів їх досягнення, підвищення конкурентоздатності країни на світовому ринку туристичних послуг та забезпечення надходження додаткових коштів до бюджету. Тому розкриття даної теми є важливим в сучасних умовах господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні питання політики розвитку туризму, інвестування та проблеми забезпечення конкурентоспроможності туризму досліджували такі відомі вітчизняні та зарубіжні вчені як О. Ю. Андріанов, В. С. Боголюбов, С. П. Гаврилюк, Н. Г. Дороніна, І. В. Ліпсиц, Л. В. Мінько, О., К. Фляйшер та інші науковці. Кожен з цих науковців висував свої твердження щодо важливості залучення інвестицій в розвиток туризму та налагодженні ефективних взаємовідносин з зарубіжними країнами.